

KIS-515 – Gl. train pendulaire, rame

(RAH da GE – 18 10 96)

Penaos e vefe tu da dreñ Gl. *train pendulaire*, un doare tren ez eus anv anezhañ muioc'h-mui en amzer hiziv. Soñjet em boa e Br. *tren war luskell*, daoust ma vefe gwell ober gant ur ger hepken e-lec'h *war luskell*. Aner, d'am soñj, klask ober gant *momeder* pe e zevedurioù (mard eus). Graet ez eus bet en alamaneg gant *Pendelzug* evit trenioù a ra monedoneoù ingal eus an eil lec'h d'egile : Sz. *shuttle*, Br. *bulzun*. Ne zere ket, eta, ar ster "momeder" pe "Pendel" d'un tren a vez o " kosteziañ " e plegoù an hent evit herzel ouzh an nerzh digreizus.

(GE da RAH – 30 10 96)

Gl. *train pendulaire*. Evel a verkit emañ aveet an tren-se gant un araezad en lak da gosteziañ a-c'hin d'an nerzh kreiztec'h. Leterc'hadek eo enta arver Gl. *pendulaire*, rak n'he deus ket ar wikefre da welout gant anadenn luskellañ ar momeder. Diaes e ve sevel un termen oc'h ober meiz war an araezad e-unan, lakaomp *gourzhkreiztec'h*, pe all, anezho luniadoù landrammus ; zoken *distouer*, berroc'h, ne ve ket deouezus bras. Kinnig a rafen mont dre leterc'hañ ivez. Ne ve ket bastus deverañ diwar *luskell*- pa dalvez endeo da aroueziañ ur monedonea pe ne vern anadenn luskellat end-eeun. Petra a soñjit eus Br. *brañsell*- ? Br. **tren brañsellek** pe, berroc'h : **tren brañsell** ?

(RAH da GE – 06 11 96)

Gl. *train pendulaire*. N'em boa ket meneget em lizher ar ger *Pendolino* a zo roet gant an Italianed d'o ijinadenn nevez. Evit gwir e oa bet " war vrañsell " pe " brañsell " an droienn pe ar ger kentañ a zeuas em spered evit deluniañ ur seurt tren. Gant aon na vije liv an dismeg warnañ avat em boa kilet rak ar ger-se. Meur a wech em eus bet klevet em yaouankiz, pa oa diskempenn an hentoù c'hoazh : " Kaer em bije klasket lenn va levr e-pad ar veaj, ne vijen ket bet gouest d'hen ober ken e vrañselle ar c'harr penn-da-benn an hent ." N'eus ket a seurt " brañsell " evel reizh gant ar

“Pendolino”. Kinnig a rafen : Br. **tren ilgostezier**, diwar Br. *ilgosteziet* "légèrement penché" (F. KERVELLA). Petra a soñjit eus Br. **ilgostezier** pe **ilgostezius** pe **ilgosteziek** ?

(GE da RAH – 07 11 96)

A-zivout Gl. *train pendulaire*, ez eo soliet hoc'h arbennadenn ouzh va Br. *brañsell* pa nad eo ket karzhet dioutañ keal ar monedone, an hej dihej, a zo gant Br. *luskell*. An tri c'heal a venn Gl. *pendulaire* dec'heriañ zo ¹| o herzel ouzh an nerzh kreiztec'h, ²| dre gosteziañ ³| war an tu kontrol. Merkomp e ra ar galleg ul lamm bras evit tremen eus steriegezh kent *pendule*, *pendulaire* da emgavout gant ar ster ambredet. Heñvel dra a lavaran eus ho kinnigadenn Br. *ilgostez-* : enni ne gaver nemet ar c'heal ³|, ar rakger *il-* o tegas ur c'heal anperzhhek. Mard eus ur rakger perzhhek, dec'herius d'ar c'healiou ¹|
h
a ³| ez eo Br. *gourzh-* ; pe stirann lakaat d'e heul avat ? Br. *-kostez-* a rafe difourkañ war luniadoù strobellus evel Br. *gourzhkostezier*, h.a. Betek gouzout ne welan nemet Br. *-stou-* a c'hanfe termenoù na vent ket re luz teod : Br. **gourzhstouer** [gursstuer].

(RAH da GE – 20 11 96)

Amañ kevret e kavot pennadoù divyezhek embannet nevez zo gant *La Vie du Rail et des Transports* (Du 1996) diwar-benn “ le train pendulaire ” ¹ .

Système de pendulation active.

Active tilting mechanism.

Système pendulaire.

Tilting-train technology.

Le pendulaire, la technique du pendulaire.

Tilting system, tilting trains.

Rames pendulaires.

Tilting sets, tilt-body trains.

¹ Eus an arroudoù kalvezel hir adskrivet gant RAH e talc'homp ar c'heriennoù a-geñver strizh gant divoud an notenn.

Rames automotrices pendulaires ou non.

Tilting and non-tilting electric trainsets.

Système de pendulation active.

Active tilting system.

Car, pour la démonstration, [l'automotrice] avance lentement en s'inclinant tantôt d'un côté, tantôt de l'autre, sous l'effet de la commande hydraulique qui équipe ses bogies.

As the trainset proceeded slowly for the sake of the demonstration, it bent gently on one side and on the other, hydraulic actuators on the bogies controlling such side-to-side movements.

Technique pendulaire.

Tilting technology.

L' X 2000 est muni d'une pendulation " active ". L'inclinaison des caisses, de 6° 30' maximum, avec une vitesse de rotation de 4°/s, fait appel à un asservissement électro-hydraulique.

X 2000 is fitted with an " active " tilting system. The maximum body-rotation angle is 6° 30', rotational speed reaching 4° per sec. Tilting is actuated by an electro-hydraulic interlocking system.

Le système adopté procure une compensation d'environ 70 % de la force centrifuge et permet d'accroître ainsi, de l'ordre de 30 %, la vitesse de la rame dans les courbes, par rapport à un train classique et à confort équivalent.

The tilting system provides about 70 % cant compensation (i.e. 70 % of the centrifugal force) thereby increasing the speed allowance in curving by 30 % as compared to a non-tilting vehicle with equivalent riding performance.

Tra ma ra ar saozneg gant *tilting train*, diwar *to tilt* (tost ouzh *to lean*), e ra an alamaneg gant *Neigung* diwar ar verb *neigen* a dalv kement ha "kosteziñ" ha "tuañ". Soñjal a ran e Sz. *the leaning tower of Pisa* pe e *Neigung* "dinaou ; pleg, tech, doug".

Soñjet em boa da gentañ ober gant Br. *horellañ, brallañ, hoskellañ* (" *horellañ* e benn, *horellad* en tren " L. HERRIEU), h.a. Hogen, bez' ez eo an *horellad*-se ul lusk na c'heller ket herzel outañ pa vez degaset gant live digempenn al linenn, da skouer, tra m'hon eus d'ober amañ gant ul " lusk kosteziañ " lanket gant blenier an tren a-barzh treuziñ pleg pe bleg eus an hent-houarn. Forzh penaos emañ *horellañ* re dost ouzh *luskellañ* daoust ma kaver ar ger Iw. *luasach* evit Sz. *swinging*.

A-hend-all e kaver ar verboù Br. *tintañ*, *bannañ* ha *gwintañ*. Diwar ar re-se, marteze, e c'hellfed ober gant al lostger *-idik* : **bannidik**, **gwintidik**, h.a. (?) da lavaret eo e vez douget an tren da “ vannañ ” e plegoù an hent. Br. *kostigelliñ* a vez implijet ivez evit ar bigi (Gl. *gâter*)...

Gl. *rame*, ger micherel evit ur steudad karbedoù war stlej : Sz. *trainset*. Ober a rafen a-walc'h gant **steud**, berroc'h eget *steudad*.

(GE da RAH – 23 11 96)

Lennet 'm eus aketus an testennoù gallek ha saoznek hoc'h eus eilskrivet diwar *La Vie du Rail* a-zivout ar *pendulation* hag ivez ho notennoù imbours'h war an danvez. [...] Kinniget 'm boa deverañ diwar *gourzhstou-* ; martezeañ a rankan hoc'h abegoù da vont hebiou : a) re vec'hiet ent sonel eo al luniad — disol n'eo ket an arguzenn marteze ; b) ar rann *-stou-* ne hañval ket deoc'h dereout ; aze ez arbennan : n'eus tra en e zurc'hadur ster a virfe outi a vont war ar renk gant an danvez stirannoù all : *kosteziañ*, *tuañ*, *luskellañ*, *brañsellañ*, *hoskellañ*, *horellañ*, *bannañ*, *gwintañ*, h.a. ; a-douez an termenou-mañ e ranker ezvevennañ *tuañ*, *bannañ*, *gwintañ* dre ma'z int engwezhiet e termenou kalvezel all disheñvel mat diouzh ar ster ambredet ; *kosteziañ* a ve an hini hegersañ nemet ez eo ur furm hir ; ar pevar all hoc'h eus burutellet c'hoazh ; evit *stouiañ* n'eo ket ken strizh e zurc'hadur ster ha *kosteziañ*, hemañ o talvout kement ha *stouiañ war gostez* (sl. kevret ur fichenn eus GEVE.ms.) ; c) *gourzh-* ne arverit ket pa n'en kaver ket er yezh lennegel, e VALL. pergen ; ouzhpenn daougementet eo bet ar rakgerioù abaoe VALLEE ha labourat a reomp war ar yezh evel m'emañ hiziv ha n'eo ket evel ma oa 80 vloaz 'zo. Digarez mar prestan deoc'h arguzennoù nad int ket ho re ; en ho kwall eo ! Ne bledin enta nemet gant an arguzenn a) : seul verroc'h, seul welloc'h an termenou kalvezel (hag ar re all ivez pa c'haller). Hogen un termen berr a rank hepkoriñ daou skoilh : na gaout un durc'hadur ster re ziskalfet, na vezañ arveret endeo e diskiblezhioù nes. Hañvalout a ra *-stou-* bastañ d'an daou ziviz, a se e kredan e ginnig adarre. An dezrann kealel a raen e'm lizher eus ar 07 11 ne gav ennañ nemet ar c'heal ² ha mar karfed e arverañ hep rakger e ve brasoc'h al lamm d'ober en e steriegezh da ziraez ar c'hemeradur ambredet. Hogen pezh a laz evel bepred eo gouzout ha tiñvus eo ar ger a grouer.

Mar be degemeret *stou-* hep rakger, penaos deverañ diwarnañ ? Kinnig a rafen mont dre al lostger *-er* da verkañ dres an argerzh oberiat (pa ouzhpenn galleg ha saozneg an adanv *active* da *pendulation*, *tilting* — evit e zilezel, gwir eo, en arverioù

boutin) — *-idik* ne zere ket amañ pa zave d'un tued ha n'eo ket d'ur gwered. Setu ar c'hevatalioù brezhonek a zisoc'hfe (aon 'm eus e rankfed, evit chom resis, ouzhpennañ *tren-* da rakger pa na anadfe ket evel doareed). Un trede bann a lakaan gant an diskoulmoù dre *gourzhstou-* (ar rakger *gourzh-* a sammfe keal an oberiadezh, alese e c'hallfed tremen gant *-stou* e troioù 'zo) :

train pendulaire tilting train	<i>tren stouer</i>	<i>tren gourzhstou(er)</i>
pendulation active, active tilting mechanism	<i>trenstouiñ, trenstouerezh, gwikiñfre an trenstouerezh</i>	<i>gourzhstouiñ, gourzhstouerezh</i>
système pendulaire, tilting system	<i>trevnad an trenstouiñ</i>	<i>trevnad ar gourzhstouiñ</i>
tilting train technology	<i>kalvezouriezh an trenstouiñ</i>	<i>kalvezouriezh ar gourzhstouiñ</i>
tilting and non-tilting trains	<i>trenioù stouer hag anstouer</i>	<i>trenioù gourzhstouer hag angourzhstouer</i>

Evel kevatal da Gl. *rame*, Sz. (*train*)*set*, Al. (*Wagen*)*zug* ma ne fazian, ne c'haller ket derc'hel ar valleeg *strob(ell)ad* (*bagonioù*), *strobellus* betek re evel kalz luniadoù VALLEE, hag o rekizañ ur stirann re engwezhiet a-du-rall. Br. *steud* ivez zo engwezhiet kalz endeo er yezh arnevez hag ar c'hemeradur ambredet a gouezh er-maez eus an durc'hadur ster o tisoc'h eus e engwezhiadoù (sl. KIS-403, La-09, pp. 403 hh.). Soñjal a rafen kentoc'h en un elfenn all, nebeut korvoet betek henn, arveret en un domani pell diouzh an hini emaoomp amañ, ouzhpenn se gant ur ster nad eo ket kontrolius d'an hini a glaskomp dec'heriañ : *stir-* eo, a gaver er Gorfadurezh en e zeveradoù *stirad*, *stirenn* (sl. GEGO. passim, ARDN. passim & KIS-383, La-09, p. 291). Evel a ginnigit ober dre lemel al lostger *-ad* eus *steudad* en ho kinnigadenn, e chomfen ivez gant ar stirann noazh, eleze *stir g. -où* :

rames pendulaires tilting sets	<i>stiroù stouer</i>	<i>stiroù gourzhstou(er)</i>
-----------------------------------	----------------------	------------------------------

(RAH da GE – 28 11 96)

En arbenn d'ar ger skiantel Gl. *pendulaire* ez eo luziet, tamm pe damm, keal ar "stouiñ" a gaver splann, koulskoude, en div yezh all : Sz. *tilting*, Al. *Neigungstech*. Daoust da se e ranker ober, e galleg (hag e saozneg), gant *pendulation active* pe *active tilting* — *active* ≠ *passive*. Stouiñ a ra forzh peseurt tren diwar an naou a vez lakaet d'al linenn er c'hrommennoù (140 / 160 mm — Gl. *pendulation passive*). Kreskiñ a ra ar *pendulation active* ar stouiñ war-gostez dre lakaat da gorf ar c'hirri un nebeud dereziou e-keñver ar serzhenn war an tu diabarzh (5 pe 8 derez peurvuiañ). Gwelet e vo pelloc'h n'eo ket dav ouzhpennañ "active" er geriañ brezhonek dre ma kaver ar c'heal-se er rakger hag el lostger arveret.

1° Ar verb *stouiñ* : goude bezañ prederiet pell e kav din bremañ n'eus ket tu d'ober gant ur verb all (nemet e vije tu d'ober gant un deverad eus Br. *naou*). Berr eo ar ger, aes sevel deveradoù diwarnañ ha ne ziskouez ket, goude holl, e vefe gantañ ster ur stouadur war-raok pe war-gostez. A-du on, eta, evit kemer Br. *stouiñ* gant ur rakger en e raok.

2° Ar rakger *gourzh-* : ar rakger-se am eus studiet meur a wech c'hoazh : La-08 p. 220 lizher PP da GC, p. 235 lizher GP da GC, pp. 238-239 lizher GE da GC ; La-09 p. 327. Spisaet eo bet er pennadoù-se an degouezhioù ma c'heller ober arver anezhañ hag ar c'hammarverioù a ranker diwall outo ! (*gourzh-* hag *enep-*).

Kavout a ran Br. *gourzhstouer* diheson en abeg d'an *-s-* a zeu warlerc'h ar *-zh-*, seul washoc'h ma vezor techet d'e zistagañ [gurstuer]. A-du-rall, em eus aon e klotfe kentoc'h *gourzh-* gant ar c'hontrol d'ar pezh a fell dimp steriañ, da lavaret eo e vefe lakaet an tren da stouiñ war an tu diavaez d'ar grommenn. Gwelloc'h e klot ar rakger-se ouzh ar c'heal termenet evel-henn : “ dont a ra ar stouiñ da c'hourzhpouezañ an nerzh kreiztec'h ” (Sz. *to counterbalance*).

Er ster ambredet e vefe gwelloc'h, d'am soñj, ober gant *gour-* a gaver un niver bras a skouerioù anezhañ er gerva brezhonek. Ne gemerin nemet un nebeud anezho : *gourfenn*, *gourlanv*, *gourleskiñ*, *gourzommañ*, *gourleuniañ*. Kinnig a ran, eta, ober gant Br. **gourstouiñ**, dezhañ ur ster kevatal da Gl. *surpencher* — ma vije eus ur seurt ger e galleg — evel ma vez graet Gl. *une voiture survireuse* eus ur c'harr-tan a vez techet da greskiñ ar bantañ dre ma troer ar rod-stur.

3° Al lostger *-er* : a-du ganeoc'h o vezañ m'eo an tren e-unan a lak ar gourstouiñ da c'hoarvezout. A-du-arall ez eer evel-se hebiou d'ar c'heal "active" dre berzh ar rakger hag al lostger.

Setu amañ, eta, ar pezh a ginnigan :

train pendulaire	tilting train	tren gourstouer
pendulation active	active tilting	ar gourstouiñ ar gourstouerezh
système pendulaire	tilting system tilting train technology tilting and non-tilting trains	trevnad ar gourstouiñ kalvezerezh ar gourstouiñ trenioù gourstouer hag angourstouer

Anat deoc'h, e c'heller ober, e kenarroud un destenn, gant *trenioù stouer hag anstouer* ur wech spisaet keal ar gourstouiñ. Pinvidikoc'h e kavan ar geriañ brezhonek e-skoaz hini an teir yezh all, zoken : Gl. *pendulaire* a lak da soñjal en ul luskell ; Sz. *tilting* zo dispis peogwir e ranker ouzhpennañ *active* ha forzh penaos e “*tilt*” an tren gant an naou a vez gant al linenn.

(GE da RAH – 29 11 96)

A-zivout an *tilting system* e kav din omp degouezhet gant an disoc'h. Emañ ar gwir ganeoc'h, forc'hellek e vane an arver a felle din ober eus *gourzh-* ouzhpenn ma oa ur skoilh distagañ. En ebeb, *gour-* zo aesoc'h d'an teod ha fraeshoc'h d'ar skouarn. Evit ar ster, ma ne zeu ket gantañ ar c'heal "herzel ouzh", e kaver gant meur a zeverad diwarnañ keal an "emell destrizhus" : Br. *goursellout*, *gourlakaat*, Kb. *gorlluddio*, *gorthrechu*, h.a. N'eo ket kontrol da armerzh ar steriadur ez afe gougevan dre zazvellekaat ar c'heal "emell destrizhus" ouzh steriegezh *gour-*. Lakaomp e penn kont ivez un eil arc'hwel eus an amrannoù (rakgerioù pe lostgerioù) a zo, ouzhpenn gwerediñ e par ar ster, diforc'hekaat an termen dre o bezañs hepken — tun korvoet betek re e henvrezhoneg, anavezet mat e galleg, kv. an termennoù rakgeriet gant *re-* amspis e ster, pe lostgeriet gant *-ement*, *-ation*, *-ure*, h.a. A-du enta gant Br. *gourstou-*.

(RAH da GE – 02 12 96)

Gl. *rame* (ho lizher eus an 23 11 96). Diwar-benn Br. *stir* e kaver e GBAV. (FAVEREAU) ar meneg-mañ : *stir* aa. "filandreux" ; *stir* g. "tendon" (W) ; *stirenn* b. : (krBr. *stir*, anc. fr. *estire*) ; *laezh stir* (W) ; *stirenn* aa. "élastique" (VALL.).

A-du-rall, setu ar pezh am eus dastumet, da geñveriañ ouzh Sz. *a set* hag Al. *ein Satz* — a c'haller treiñ e Gl. *jeu, train*, h.a. : Sz. “*a set of new tyres*” — Al. “*ein Satz neuer Reifen*” — Gl. “*un train de pneus neufs*” — Br. “*ur rumm golorodoù nevez*”, kevatal ivez da Br. “*ur rummad alc'hwezioù*” — Gl. “*un jeu de clés*”.

~ *lostad* (*ul lostad kirri*) ;

~ *strell* (droukvesket gant *stell*, GBAV.) : "nerf, ligament" (VALL.) ; (fig.) : "remue-ménage" (GBAV.) ;

~ *stlej, stlejad* ; *hersad* : "traînée" (VALL.) ;

~ *heuliad* ; *hedad* ; *strobad* ; *treniad* : "suite" ;

~ *sug, sugell* (Al. *Zug*) ; *tenn, tennad* : "trait (d'attelage)" ;

~ *rumm, rummad* ; *lostad* ; *steudad* : "série".

~ gant *rann* ivez e vefe tu d'ober *ranndren* (Sz. *train set*), nemet n'eo ket dres ster Gl. *rame*.

~ *amheul* : "convoi" (GBAV.), da geñveriañ ouzh Gl. *rame* : sl. *Pet. Rob.* : (1915) "convoi de péniches" ; (1869) "file de wagons attelés" — se dit couramment pour train en parlant du Métro : “*La dernière rame est passée il y a deux minutes.*”

Ober a rafen a-walc'h gant **rumm** pe **stlejad**.

(GE da RAH – 03 12 96)

YBAN 'm eus pellgomzet gantañ dec'h. A-du eo gant Br. **gourstouer**, nemet e kav dezhañ e spirfe **stouer**. Ma, an arver a skaro evel alies.

A-zivout Gl. *rame*, e'm boa soñjet e Br. *stir(ad)* a) dre m'emañ gantañ keal ar striv sachañ, b) dre ma n'eo ket engwezhiet betek re ha dre ma hañvale ar ster nevez kouezhañ e-barzh durc'hadur e arverioù beziat. Evit debarzh ur ster nevez d'ur furn, e ranker ober stad, n'eo ket hepken eus ar c'hemeradurioù teodyezhel (ganto alies ur c'hurzhadur eus ar sterva a stur gant kurzhadur ar gedvuhez), n'eo ket hepken eus ar c'hemeradurioù lennegel (hanter hent etre ar stuzegezh henvoazel bruzhunat hag ar bed ma vevomp), met eus steriegezh treadegel a-bezh ar furn — dimp d'ober ganti neuze dre gorvoiñ an arvez-mañ-arvez, gerdarzhel, teodyezhel, lennegel, arnevez diouzh an dro, dre un embreg arzel kentoc'h eget skiantel. Hervez ERNAULT, M. p. 118

n

.

7, eo orin Br. *stir* hGl. *estire* “ 1° endroit où l'on se retire ; 2° comme *estiere*, combat, lutte, dispute. Cf. gascon *estir*, *estirs* m. tension des nerfs, contraction des muscles, Mistr. ; v.fr. *estirer*, tirer, auj. *étirer* ; esp. *estiron*, effort, secousse en tirant, etc. [...] M. Vallée m'a signalé en cornouaillais, d'après M. Jaffrennou, *stir* détour subtil ; *klask stir gan# un troc'h-kon#* chercher un détour dans une conversation.” Er Gorfadurezh e'm eus graet gant Br. *stirad* hervez an despizadur "heuliad elfennoù oc'h ober un unvez" (KIS-383, La-09, p. 291) ; astennet eo bet arver ar ger d'al labour kefredel : “ ur *stirad* argerzhioù ” (*Emsav* 81, 1973, p. 308) "heuliad argerzhioù oc'h ober un treug d'an devezout, h.a.". Ur c'heal nes a gaver er Jedoniezh gant Br. *treol*, Gl. *algorithme* a zespizfed kenkouls : "stirad niñvadurioù..." (GSTL. ¶ 124). Prest on da soñjal ez eo gwell lezel *stir(ad)* er par a hollegezh ma tenn da zegouezhout ha da dreiñ ouzh ul loaz all.

A ran seul aesoc'h ma kinniget diouzh ho tu un termen hon c'haso marteze d'an diskoulm : Br. *sug* (n'eo ket sur en defe e darzh da welout gant Al. *Zug* — DEBM 387 en dave da iLa. *soca*, met kement-mañ ne vern ket d'hon prepoz). Gantañ eo aes nesaat d'ar ster a glaskomp dec'heriañ : "heuliad elfennoù dindan sach". Ne gav ket din avat e tere ober gant *rumm* pe *rann*, furmoù re engwezhiet en arverioù hollek evit bezañ direet d'un arver dibarek hag arbennik. Evit *stlej* a gaver gant ur ster nes, disheñvel mat avat, er c'henderc'hañ greantel (sl. GEAK., p. 37).

A-benn ar fin, evit *sug-* e hañval an abegoù a-du bezañ trec'h mat d'an abegoù a-enep. Mar bez degemeret, pe hanc'her luniañ : *sug* pe *sugad* ? Na ziwelomp ket e paota er yezh an deveradoù dre *-enn* ha dre *-ad* ha gwell o hepkoriñ pa c'haller. Gwell derc'hel *-ad* pa vez perzhik (ober, disoc'h un ober, endalc'had a-gevenep d'an endalc'her, h.a.). En dro-mañ n'eus da gaout nemet ur skritell war un ergorenn galvezel ha moarvat ne zegasfe *-ad* netra ouzhpenn.

(RAH da GE – 06 12 96)

Kavout a ra din ivez e ve a-walc'h ober gant **stouer** evel en droienn : “ *trenioù stouer pe anstouer*”, Gl. “ *trains pendulaires (pendulés) ou non-pendulaires (non-pendulés)*”. Ret eo ober gant **gourstouiñ** avat pa venner spisaat an argerzhad evel e : “ *Pa vez re vihan an naou er c'hrommennoù e ranker lakaat an tren da c'hourstouiñ evit derc'hel an tizh* ” (rak stou zo gant an tren dija diwar an naou).

Gl. *rame*, Br. *sug*, *sugell* a vefe tost o ster marteze ouzh Gl. *longe*. Br. *sugiad* (pe *suiad*), hervez GBAV., a vije bet troet gant Gl. *cordée* e gervaoù SADED (?). Adkavaout a reer ar ger-se er rann galleg-brezhoneg GBAV. dindan ar pennger *cordée* : *kordennad*, parf. *sugiad* (var. *suiad*).

En abeg da ster dispis Br. *sug* e kavan gwell ober gant **sugiad** (endalc'had), diwar Br. *sugiañ* moarvat : “*sugiañ kezeg*” ; “*ur sugiad deñved*” (Eussa, GBAV.), pezh a rofe : “*ur sugiad stouer*” , Gl. “*une rame pendulaire*” er yezh kalvezel.

(GE da RAH – 07 12 96)

Ne welan netra da ouzhpennañ d'ho notenn diwezhañ a-z Br. *stouer*. Evit a sell *sugiad*, *suiad* avat n'eus anezho nemet daou skrivad wellwazh eus an un furm sonel staonekaet [syg@aD]. Ne'm eus tra enep d'an trestummañ evel *ultima ratio* ; amañ avat e kaver un harz kreñv outañ. Ouzhpenn se e ve diaes darbenn daou drestummadur kichen ha kichen : *sugiad* ha *suiad* ha forzh penaos en deodyezh arnevez e tedrofe buan [sygjaD] e [syjaD]. O vezañ m'emañ endeo *suiad* er yezh lennegel e ve kenkoulz kemer Br. *suiad* evel kevatal da Gl. *rame*. Ne ve arvar ebet a vesk gant ar c'hemeradurioù sportel ha henc'hounezel. Diforc'het e ve ivez diouzh Br. *sugad* (diwar an heñvelson *sug* < La. *su#cus*) arveret er Vevoniezh.

Echu oa va lizher p'en deus YBAN pellgomzet din o kinnig, da gaout kevatal brezhonek Gl. *rame*, korvoiñ hBr. *stocat*, eleze degouezhout gant Br. *stronkad*. Netra a-enep a-fet ster, nemet e kavan div arbennadenn d'ober : da gentañ bezañs ur Br. *stronk* all, d'an eil, reolenn an armerzh : gwell reiñ mon d'ar verb *stronkañ* en un talvoud kreiz a-raok lakaat war un deverad diwarnañ un talvoud trobarzh ha poentek. Ezhomm zo amañ eus ur skritell war un ergorenn galvezel hep mont da engwezhiañ ur wezenn sterel a-bezh. Arboellañ al loazioù !

(RAH da GE – 18 12 96)

Gl. *rame*. A-zivout Br. *suiad* n'em eus kavet e NDBF. hag e GIBR. nemet "espace où peut paître une bête attachée", eleze an dachennad bevennet gant hed ar gordenn zo stag al loen outi. Sterioù all zo gant Br. *suiad* marteze a-walc'h er yezh lennegel ? Mod-all emañ *suiad* pellik diouzh Sz. *train set* ! Kinnig a ran un nebeud gerioù all : Br. *renkenn* b. -où ; *regenn* b. -où ; *rezad* b. -où ; *steud* b. -où.

(GE da RAH – 19 12 96)

An abeg a roit da zilezel Br. *suiad* ned eo ket soliet. TROUDE (pe MILIN) en doa diskoachet ar ger en ur c'hornig a Gernev 150 vloaz 'zo gant ar c'hemeradur bet treuzkaset ingal abaoe dre ar geriadurioù. Evel pa lavarjed : Gl. *rame* ne c'hell ket talvoud evit ar bagonioù pa oa e ster er 14^t kantved : "balod marc'hadourezh". Un anadenn na hañval ket gwelout un darn eus ar re a bled gant ar brezhoneg eo rikladur an arganteulioù. Ar re-mañ zo parzh kevanek er bed ma vev ar yezherion : d'ar c'hanteulioù d'o heuliañ pe da lezel al lec'h. Brezhonegerion 'zo a venn dezevout ha komz evel kouerion an 19^t kantved — en ur ren gant baleg buhez hiziv. Danvez int hepken evit un tudoniour. E gwir, holl Vreizhiz zo aet da heul rikladur an arganteulioù hag, evel ma chome ar c'hanteulioù brezhonek war lerc'h, o deus erlec'hiet outo kanteulioù bev, gallek. Ne zifennan ket Br. *suiad* er ster arnevez en deus Gl. *rame*, met ne gredan ket ez eo ar c'hemeradur roet gant TDE.BF. un harz ouzh e arver er bed ma vevomp. SADED en deus lakaet Br. *suiad* kevatal da Gl. *cordée* (er ster sportel ha n'eo ket er ster gounezel : “ une *cordée* de bois ”). E arverañ a-gevatal da *rame ferroviaire* ned a ket er-maez eus an durc'hadur ma emañ ar ster sportel.

A-zivout an termenoù all a ginnigit : *renkenn*, *regenn*, *rezad*, *steud* e'm eus bet tro c'hoazh da reiñ deoc'h va mennoz : re hollek int en o arver arnevez hag ouzhpenn se engwezhiet endeo betek re.

(RAH da GE – 23 12 96)

A-zivout Gl. *rame*. Ez on a-du gant Br. *suiad* er ster sportel Gl. *cordée* bet arveret gant SADED c'hoazh. Implij sec'h ar ger-se avat ne zerefe nemet ouzh skridoù micherel. Dre vras e vo ret marteze ober gant Br. “ *suiad henthouarnel* ” (?)

(GE da RAH – 27 12 96)

Arabat bezañ chalet gant implij sec'h ar gerioù kalvezel. Ar c'henarroud hag an arver a sank enno ar steriegezh a vanke e derou o remzad. Pa lavarar *rame* e galleg e vez er blegenn m'en arverer peadra da c'houzout n'eo ket eus paper nag eus piz bihan e komzer (hep degas ar c'hwec'h ster kalvezel all).